

Kyrkostyrelsens cirkulär nr 16/2014

12.6.2014

ÄNDRING AV VALBESTÄMMELSERNA I KYRKOLAGEN OCH KYRKOORDNINGEN OCH NY VALORDNING FÖR KYRKAN

En ändring av bestämmelserna om kyrkliga val träder i kraft den 1 juli 2014. Ändringen av kyrkolagen (414/2014), ändringen av kyrkoordningen (415/2014) och den nya valordningen för kyrkan (416/2014) finns i författningsdatabasen på www.finlex.fi. Valordningen för kyrkan uppdateras även på sacrista.evl.fi.

De nya bestämmelserna tillämpas vid församlingsval och direkt kyrkoherdeval, om valet förrättas över 70 dagar efter att de ändrade bestämmelserna trätt i kraft. Därmed följs de nya bestämmelserna redan i höstens församlingsval. Kyrkostyrelsen har utarbetat anvisningar om församlingsval och protokollmallar för valnämnderna. Anvisningarna och protokollmallarna finns i tjänsten sacrista.evl.fi på sidorna om församlingsval.

Nytt 23 kapitel i kyrkolagen

Bestämmelserna om kyrkans förtroendevalda, förtroendeuppdrag och val har samlats till 23 kap. i kyrkolagen. Nu finns alltså kyrkolagens bestämmelser om församlingsval, kyrkoherdeval, val av ledamöter till stiftsfullmäktige, kyrkomötesombud samt biskopar, domkapitlens prästassessorer och kontraktsprostar i ett och samma kapitel. I kapitlet föreskrivs dessutom om rösträtten i dessa val, begränsad rösträtt, innehålllet i röstlängden och ordningen på röstningsstället.

Kyrkans förtroendevalda omfattas av bestämmelserna om förtroendevaldas skyldigheter och valbarhet, begränsad och förlorad valbarhet samt avstängning och avsked från förtroendeuppdrag. I lagen föreskrivs om de förtroendevaldas skyldighet att arbeta för kyrkans bästa samt sköta sitt förtroendeuppdrag med värdighet och så som uppdraget kräver. Om en förtroendevald i sitt förtroendeuppdrag gör sig skyldig till ett tjänstebrott eller i övrigt handlar i strid med sina skyldigheter kan han eller hon avstängas från förtroendeuppdraget för den tid då en utredning eller rättegång pågår. En förtroendevald kan även avstängas från sitt förtroendeuppdrag om han eller hon åtalats för ett brott som inte begåtts i samband med förtroendeuppdraget, om brottet är av sådan natur att det visar att personen inte längre kan fungera som förtroendevald. Om en förtroendevald efter att valet förrättats genom ett beslut som vunnit laga kraft döms till fängelse i minst sex månader kan han eller hon avstängas från förtroendeuppdraget. Bestämmelserna om avstängning och avsked från förtroendeuppdrag motsvarar bestämmelserna i kommunallagen.

Bestämmelsen om valbarhet till förtroendeuppdrag i en församling eller kyrklig samfällighet ändras inte. Däremot införs begränsningar i valbarheten till förtroendeuppdrag i stiftet och kyrkans centralförvaltning. En person som är anställd vid domkapitlet eller på tjänstens vägnar är medlem av domkapitlet är inte valbar till förtroendeuppdrag i stiftet. Detta gäller inte lekmannamedlemmar av domkapitlet, som alltså kan väljas till andra förtroendeuppdrag i stiftet. En person som är anställd vid Kyrkostyrelsen kan inte väljas till medlem av Kyrkostyrelsen. Kyrkostyrelsens kanslichef och eklelesiastikråd, som har närvaro- och yttranderätt på kyrkomötet, kan inte väljas till medlemmar av kyrkomötet.

Rösträtten i kyrkliga val bibehålls oförändrad. De rösträttsbegränsningar som baserar sig på prästernas tjänsteförhållande och ålder slopas i val där rösträtten grundar sig på prästämbetet. Den tidigare begränsningen

av rösträtten på basis av ålder och tjänsteförhållande var tvivelaktig med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna.

Vallängden blir röstlängd

Tidigare har man i kyrkliga val även använt benämningarna förteckning över röstberättigade eller vallängd om listan över dem som har rätt att rösta. I fortsättningen används benämningen röstlängd om denna förteckning i alla val. I 23 kap. i kyrkolagen finns en ny bestämmelse om röstlängdens innehåll. Rösträtten i församlingsval och direkta kyrkoherdeval baserar sig på medlemskap i kyrkan. Tidigare var rösträtten och den i ett mycket tidigt skede lagakraftvunna röstlängden i praktiken motstridiga. För att undvika detta inkluderades nu i lagen en tydlig bestämmelse om när röstlängden i församlingsval och direkt kyrkoherdeval vinner laga kraft.

Innan röstlängden vinner laga kraft har valnämnden rätt att göra korrigeringar i den genom självrättelse. Valnämnden kan i föreskrivna fall som självrättelse foga en person till röstlängden, anteckna i röstlängden att en person saknar rösträtt eller rätta oriktiga uppgifter i röstlängden. I 24 kap. i kyrkolagen föreskrivs om möjligheten att söka ändring i valnämndens självrättelse och om delgivningen av beslut. Dessutom har endast den som anser att han eller hon obehörigen utelämnats ur röstlängden eller att en anteckning om honom eller henne i röstlängden är oriktig rätt att yrka på rättelse av röstlängden hos valnämnden. Kyrkoherdens rätt till rättelseyrkande har slopats.

Röstlängden i församlingsval vinner laga kraft klockan 16 på fredagen den vecka som föregår förhandsröstningsveckan. I direkt kyrkoherdeval vinner röstlängden laga kraft klockan 16 på fredagen före den sista valprovsdagen. I bägge valen vinner röstlängden alltså laga kraft 16 dagar före valet.

Till 25 kap. i kyrkolagen har fogats en ny 8 a § som föreskriver om röstlängdens offentlighet. I enlighet med 11 § i personuppgiftslagen (523/1999) är uppgifter om en persons religiösa övertygelse känsliga och får vanligen inte behandlas. Som känsliga personuppgifter betraktas också församlingstillhörigheten som framgår av innehållet i röstlängden. Därför är det viktigt att begränsa röstlängdens offentlighet i församlingsval och direkt kyrkoherdeval. Man kan studera röstlängden när den läggs fram till allmänt påseende under de två dagar som följer på granskningen. Röstlängden får inte lämnas ut för kopiering eller fotografering och inte heller kopieras. Den som är antecknad i röstlängden har dock rätt att avgiftsfritt få ett utdrag av sina egna uppgifter i röstlängden. Vid övriga tidpunkter ska röstlängden hållas hemlig. Sekretessplikten hindrar inte att uppgifter ur röstlängden lämnas ut till den som behöver dem för att reda ut sin rösträtt.

Rättsskydd i samband med val

Bestämmelser om rättsskydd och delgivning av beslut i samband med val finns i 24 kap. i kyrkolagen.

Ovan redogörs för möjligheten till rättelseyrkande och besvär gällande röstlängden. I 24 kap. i kyrkolagen finns nu en ny 7 a § om besvär rätt i fråga om beslut om fastställande av valresultat och en ny 11 a § om delgivning av beslut om fastställande av valresultat.

Den som är part och varit uppställd i valet samt en valmansförening får söka ändring i beslutet om fastställandet av valresultatet på den grund att beslutet strider mot lag.

Beslut eller åtgärder som gäller förberedelser för valet eller som vidtagits i samband med valförrättandet och som man inte separat får söka ändring i kan bli föremål för prövning först i samband med valbesvär. Således kan till exempel den som sökt en kyrkoherdetjänst men inte uppställts som valkandidat söka ändring i det beslut som fastställer valresultatet.

Dessutom får varje person som är röstberättigad i valet, i församlingsval och direkt kyrkoherdeval en församlingsmedlem, genom besvär söka ändring i beslutet på den grund att valet har förrättats i felaktig ordning och att detta har kunnat inverka på valresultatet. Bestämmelsen om besvär rätt gäller alltså såväl församlingsval

och direkt kyrkoherdeval som val av medlemmar till stiftsfullmäktige och ombud till kyrkomötet samt biskopsval.

Beslutet om fastställandet av valresultatet delges i enlighet med huvudregeln i 24 kap. 11 § i kyrkolagen.

Ändring av kyrkoordningen

Kyrkolagens bestämmelser om kyrkans interna förvaltning, som inte förutsätter reglering i lag, har flyttats till kyrkoordningen. Därför har till exempel bestämmelserna om biskopsval flyttats från 18 kap. i kyrkolagen till 18 kap. i kyrkoordningen. Samtidigt har bestämmelserna om kyrkoherdeval och kaplansval gjorts klarare och samlats enhetligare.

Ny valordning för kyrkan

Valordningen kompletterar lagen genom bestämmelser om bland annat valmansföreningar, kandidatuppställning, upprättande och framläggande av röstlängd, förrättande av val och uträknande av valresultatet i församlingsval, direkt kyrkoherdeval, val av medlemmar till stiftsfullmäktige, val av ombud till kyrkomötet, biskopsval och val av prästassessor och kontraktsprost.

I fortsättningen förrättas församlingsval som endagsval. Beslutanderätten i samband med församlingsval och direkt kyrkoherdeval har i större utsträckning centerats till valnämnden i dess egenskap av valmyndighet. Nytt är även att lekmannaelektorer har möjlighet att förhandsrösta i val av medlemmar till stiftsfullmäktige och ombud till kyrkomötet.

I övrigt har valbestämmelserna utvecklats i samma riktning som den allmänna vallagstiftningen, vilket förhoppningsvis kommer att underlätta tolkningen av dem. Samtidigt har man lagt vikt vid författningsspråket och vid att skapa klara bestämmelser och förenhetliga terminologin.

Närmare information om ärendet ges vid behov av kyrkorådet Pirjo Pihlaja, förvaltningschef Asta Virtaniemi och kyrkomötets generalsekreterare Katri Kuuskoski, e-postadresser fornamn.efternamn@evl.fi.

KYRKOSTYRELSEN

Jukka Keskitalo

Pirjo Pihlaja

ISSN 1797-0334